

RAQAMLI DAVRDA O'QUVCHILAR TARBIYASINI SHAKLLANTIRISHDA LITSEY VA OILANING HAMKORLIGI

Usakova Zaruxan Turebaevna

*O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Qoraqalpog' akademik
litseyi. Kimyo biologiya fani o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli texnologiyalar keng rivojlanayotgan zamonaviy davrda o'quvchilar tarbiyasini shakllantirish jarayonida litsey va oila hamkorligining ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, yoshlarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishida ota-onalar va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik, axborot texnologiyalaridan to'g'ri foydalanish madaniyatini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Raqamli muhitda yoshlarni turli salbiy axborotlardan himoya qilish, ularning ijtimoiy faolligini oshirish hamda sog'lom dunyoqarashini shakllantirishda litsey pedagoglari va ota-onalar o'rtasidagi uzviy aloqaning muhimligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: raqamli davr, o'quvchi tarbiyasi, litsey, oila, hamkorlik, axborot texnologiyalari, ma'naviy tarbiya, internet madaniyati, pedagogik hamkorlik.

Bugungi kunda jamiyatning barcha sohalarida raqamli texnologiyalar keng joriy etilmoqda. Bu jarayon ta'lim tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatib, o'quvchilarning bilim olish usullari, dunyoqarashi va ijtimoiy faoliyatiga sezilarli o'zgarishlar olib keldi. Ayniqsa, litsey o'quvchilari internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli raqamli platformalardan keng foydalanayotgan bir davrda ularning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini to'g'ri yo'naltirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. O'quvchi shaxsining shakllanishida ikki muhim muhit – oila va ta'lim muassasasi katta rol o'ynaydi. Oila farzand tarbiyasining birlamchi maskani bo'lsa, litsey esa bilim va tarbiyaning tizimli ravishda beriladigan muhim ijtimoiy institutidir. Shu sababli raqamli davr sharoitida o'quvchilarni to'g'ri tarbiyalash, ularni axborot oqimida yo'qolib qolishdan asrash va ijobiy fazilatlarni shakllantirish uchun litsey hamda

oila o'rtasidagi hamkorlik yanada mustahkam bo'lishi zarur. Bugungi kunda pedagoglar va ota-onalar oldida o'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirish, ularni zararli axborotlardan himoya qilish hamda internetdan samarali foydalanishga o'rgatish kabi dolzarb vazifalar turibdi. Shu bois mazkur maqolada litsey va oilaning hamkorligini kuchaytirish orqali o'quvchilar tarbiyasini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi.

Bugungi raqamli davrda yoshlarning hayoti internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli axborot texnologiyalari bilan chambarchas bog'liq bo'lib bormoqda. Bu jarayon o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish bilan bir qatorda, ularning tarbiyasiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shuning uchun litsey va oila o'rtasidagi hamkorlik o'quvchilarning ma'naviy, axloqiy hamda intellektual rivojlanishini ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yoshlarni raqamli muhitda to'g'ri yo'naltirish, ularda axborotdan ongli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish zarur.

Oila farzand tarbiyasining eng muhim va birlamchi muhitidir. Bola dastlabki ijtimoiy ko'nikmalarni aynan oilada egallaydi. Ota-onaning farzandga bo'lgan e'tibori, tarbiyaviy yondashuvi va shaxsiy namunasi o'quvchining shaxs sifatida shakllanishida katta ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalar rivojlangan hozirgi davrda ota-onalar farzandlarining internetdan foydalanish madaniyatini nazorat qilish, ularni foydali axborot manbalariga yo'naltirish hamda zararli kontentlardan himoya qilishga alohida e'tibor qaratishlari lozim.

Litsey esa o'quvchilarning bilim olish jarayoni bilan bir qatorda ularning ma'naviy va axloqiy tarbiyasini ham shakllantiruvchi muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Litsey pedagoglari o'quvchilarga nafaqat bilim berish, balki ularni mustaqil fikrlashga, axborotni tahlil qilishga va to'g'ri qaror qabul qilishga o'rgatish vazifasini ham bajaradilar. Shu nuqtai nazardan qaraganda, o'qituvchilar raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish orqali o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, axborotni saralash va undan maqsadli foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishlari zarur.

Raqamli davr sharoitida litsey va oila hamkorligini mustahkamlashning turli

shakllari mavjud. Jumladan, ota-onalar yig'ilishlari, seminar-treninglar, onlayn muloqot platformalari, pedagogik maslahatlar orqali ota-onalar bilan muntazam aloqani yo'lga qo'yish mumkin. Bu jarayon ota-onalarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirishga ham xizmat qiladi. Shuningdek, ota-onalarga farzandlarning internetdan foydalanish qoidalari, raqamli xavfsizlik hamda axborot madaniyati haqida tushuntirish ishlari olib borilishi muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirishda tarbiyaviy tadbirlar, ma'naviy-ma'rifiy uchrashuvlar, media savodxonlik darslari va turli loyiha ishlari samarali natija beradi. Bunday faoliyatlar orqali o'quvchilar internetdan faqat ko'ngilochar vosita sifatida emas, balki bilim olish, ijodiy rivojlanish va o'z ustida ishlash vositasi sifatida foydalanishni o'rganadilar. Natijada ularda mas'uliyat, intizom, axborotga nisbatan tanqidiy munosabat kabi muhim sifatlar shakllanadi. Litsey pedagoglari va ota-onalar o'rtasidagi o'zaro ishonch va hamkorlik o'quvchilarning tarbiyasida muhim omil hisoblanadi. Agar oila va ta'lim muassasasi bir yo'nalishda faoliyat olib borsa, o'quvchilarda ijobiy fazilatlar yanada mustahkam shakllanadi. Bu esa yoshlarning barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishiga, ularning jamiyatda faol va mas'uliyatli fuqaro bo'lishiga xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'quvchilarning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish bilan birga, ularning dunyoqarashi va xulq-atvoriga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Internet orqali turli manbalardan olingan ma'lumotlar o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi, biroq ayrim hollarda noto'g'ri yoki zararli axborotlar ham uchrab turadi. Shu sababli litsey va oila birgalikda o'quvchilarda axborot madaniyatini shakllantirishga alohida e'tibor qaratishlari zarur. Bu jarayonda o'quvchilarga axborotni tahlil qilish, uning ishonchliligini aniqlash hamda undan maqsadga muvofiq foydalanish ko'nikmalarini o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli davrda yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish ham muhim vazifalardan biridir. Agar o'quvchilarning bo'sh vaqti nazoratsiz qolsa, ular turli ijtimoiy tarmoqlar yoki zararli kontentlarga qiziqib qolishlari mumkin. Shu bois litsey pedagoglari va ota-onalar o'quvchilarning qiziqishlarini inobatga olgan

holda turli to'garaklar, ilmiy loyihalar, sport va madaniy tadbirlarni tashkil etishlari lozim. Bunday faoliyatlar o'quvchilarning iqtidorini rivojlantirish bilan birga, ularni ijtimoiy jihatdan faol va mas'uliyatli shaxs bo'lib shakllanishiga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Onlayn ta'lim platformalari, elektron darsliklar va turli raqamli resurslar orqali o'quvchilar bilimlarini mustahkamlashlari mumkin. Biroq bu jarayon samarali bo'lishi uchun ota-onalar va o'qituvchilar o'quvchilarning ta'lim faoliyatini muntazam kuzatib borishlari, ularga kerakli maslahat va yo'naltirishlarni berib borishlari zarur. Ayniqsa, o'quvchilarda o'z-o'zini nazorat qilish, mas'uliyat va intizom kabi fazilatlarni shakllantirish muhimdir. Raqamli davr sharoitida o'quvchilar tarbiyasini samarali tashkil etish litsey va oila o'rtasidagi uzviy hamkorlikni talab etadi. Bu hamkorlik o'quvchilarning ma'naviy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada yoshlar zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan, mustaqil fikrlaydigan hamda jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'sha oladigan barkamol shaxs sifatida shakllanadi.

Xulosa

Raqamli davr sharoitida o'quvchilar tarbiyasini shakllantirishda litsey va oila hamkorligi muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Oila farzandning birlamchi tarbiya muhitini tashkil etib, ularning axloqiy, ma'naviy va ijtimoiy fazilatlarini shakllantirishda asosiy rol o'ynasa, litsey esa bilim berish bilan bir qatorda, ularni mustaqil fikrlashga, axborotni tahlil qilishga va raqamli madaniyatni rivojlantirishga yo'naltiradi. Ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi muntazam muloqot, o'zaro ishonch va pedagogik maslahatlar o'quvchilarning ijtimoiy faoliyati, axborot madaniyati va ma'naviy rivojlanishida samarali natijalar beradi. Raqamli texnologiyalardan ongli foydalanish, bo'sh vaqtni mazmunli tashkil etish va axborot xavfsizligini ta'minlash orqali o'quvchilarni barkamol shaxs sifatida voyaga yetkazish mumkin. Litsey va oila o'rtasidagi uzviy hamkorlik yosh avlodni raqamli davrning chaqiriqlariga moslashgan, ijtimoiy mas'uliyatga ega va ma'naviy barkamol shaxslar sifatida tarbiyalashning muhim kafolatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. Musurmonova O. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2016
4. To'xtaxodjayeva M. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. – Toshkent, 2017.
5. UNESCO. Digital Education and Learning in the 21st Century. – Paris, 2020.